

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня
доктора філософії**

29 лютого 2024 року

Разова спеціалізована вчена рада Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Письмові докази в цивільному процесі» за спеціальністю 081 «Право» 29 лютого 2024 року.

Пушкарьова Наталія Федорівна, 1992 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2013 році Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Україна, за спеціальністю «Правознавство». Навчалась в аспірантурі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» з 2017 до 2021 року.

Працює провідним фахівцем юридичного відділу в ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, з 2017 року до цього часу.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми *Unichesk* ознак академічного плагіату виявлено не було.

Науковий керівник – Рошканюк Вадим Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Здобувачка має 4 наукові публікації за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Пушкарьова Н. Ф. Адміністративна опіка в Україні. Поняття, соціальне призначення, порядок надання та види. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 189-194.

2. Пушкарьова Н. Ф. Поняття та види спеціального адміністративно-правового статусу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 68. С. 195-199.

3. Пушкарьова Н. Ф. Адміністративно-правові відносини з надання адміністративної опіки у сфері вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. № 78. Ч. 2. С. 111-116.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Карабін Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (голова разової спеціалізованої вченої ради).

Зауваження Карабін Т. О.:

1. По-перше, заслуговує на повагу сміливість авторки використання терміну у роботі, що не є до кінця загальноприйнятим. Так, мова йде про «адміністративну опіку». Це поняття тільки частково та у досить обмежених рамках було впроваджено у вітчизняний науковий адміністративно-правовий оборот. Окремі автори його обґрунтовували для позначення спеціального адміністративно-правового статусу особи. Проте, це поняття не набуло широкого ужитку та використання. І тим не менше, дисертантка використала його у обґрунтуванні своєї власної концепції адміністративно-правового забезпечення доступу до вищої освіти соціально вразливих категорій осіб. І, на мою думку, досить вдало та успішно це здійснила.

Проте, термін «адміністративна опіка» у науковій літературі також зустрічається і у іншому значенні. А саме, для позначення захисту органами держави органів місцевого самоврядування та позначення відмінності «опіки», що не втручається у внутрішню діяльність органів місцевого самоврядування від «контролю», що таку діяльність може передбачати. Тому, не дивлячись на вдале використання терміну здобувачкою у своїй роботі, все ж такий «дуалізм» змісту поняття має місце та очевидно, що не зовсім позитивно впливає на чіткість, ясність, а відповідно і якість понятійного апарату адміністративного права.

2. По-друге, звичайно, заходи адміністративної опіки у сфері вищої освіти, дисертантка пояснює через призму та у контексті соціальної держави як обов'язок держави забезпечити доступність вищої освіти. Проте, через військові дії РФ, які спричинили збільшення кількості осіб, що є соціально вразливими, наприклад, переміщені особи, суттєво і зросли прямі витрати держави. Ці кошти, власне кажучи могли би бути спрямовані зокрема на розвиток науки, але спрямовуються на гарантування конституційних прав на вищу освіту. Це питання звісно, не питання самої адміністративної опіки та її нормативного врегулювання. Проте питання фінансової вимоги до РФ про відшкодування збитків за понесені витрати, які постануть після завершення війни, можливо також повинне включати і ті витрати, які держава понесла у рамках забезпечення права на вищу освіту для скажімо внутрішньо переміщених осіб, осіб, які при вступі мають право на квоту-2 та ін. І можливо, про це уже варто говорити, над цим треба міркувати і відповідно намагатися обґрунтувати.

Менджул Марія Василівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Менджул М. В.:

1. Дисертантка не дослідила генезису адміністративної опіки у сфері вищої освіти, а тільки висвітлила окремі аспекти історичного розвитку права на освіту. Доволі важливим було б здійснити історичний аналіз та прослідкувати передумови запровадження саме інституту адміністративної опіки у сфері вищої освіти на території України у різні періоди часу.

2. Авторкою дисертації адміністративна опіка у сфері вищої освіти характеризується як стовідсоткова державна підтримка соціально вразливих верств населення при здобутті вищої освіти. Проте автор дисертації не припускає та не розглядає в роботі проблему, коли держава через відсутність місць державного замовлення не забезпечує право на безкоштовну вищу освіту та не переводить на безкоштовне навчання суб'єктів, які мають на це право. Відповідно особа має право навчатися у ЗВО безкоштовно, однак вона не може реалізувати вказане право через відсутність фінансування з боку держави.

Важливим у цьому контексті є також розгляд питання відповідальності держави за невиконання своїх позитивних зобов'язань, які виникають внаслідок інституту адміністративної опіки.

Білаш Олександр Володимирович – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Білаша О. В.:

1. Окремі питання виникають до третього розділу, який має назву «Вплив війни на інститут адміністративної опіки у сфері вищої освіти та напрямки удосконалення правового регулювання». У розділі дисертанка аналізує окремі самостійні питання адміністративної опіки у нинішній час, час війни. На мою думку, важливість, актуальність та можна сказати, що і нагальність цих питань, з одного боку, потребує більш детального розкриття. З іншого боку, варто було б також кожному із питань виділити окремий підпункт розділу та відповідно третій розділити на окремі частини.

2. Автором дисертації згадуються зміни, що пропонуються до порядку фінансування вищої освіти, однак автор дисертації не робить правового аналізу даних змін. Хотілося б почути у процесі дискусії думку дисертантки з приводу значення цих змін для інституту адміністративної опіки, впливу на доступ до вищої освіти та інші правові питання.

3. Автор дисертації аналізує міжнародну практику ендавменту, без згадки про національне законодавство, яке також оперує даним поняттям у системі вищої освіти. Оскільки аналіз зарубіжного досвіду повинен здійснюватися для покращення національного регулювання і практики правозастосування, то хотілося б почути думку авторки з приводу цього.

Яра Олена Сергіївна – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (офіційний опонент).

Зауваження Ярої О. С.:

1. Дисертанткою розроблена класифікація адміністративної опіки за суб'єктом її надання на внутрішню та зовнішню. Міністерство освіти і науки виступає в ролі органу погодження надання внутрішньої адміністративної опіки у сфері вищої освіти, однак дисертанткою правовий статус МОН аналізується у підрозділі, який присвячений аналізу зовнішньої адміністративної опіки у сфері вищої освіти. Доцільніше було б виходячи з класифікації розробленої дисертанткою, аналізувати правовий статус МОН та заходи адміністративної опіки, що надаються цим органом у підрозділі, присвяченому закладам вищої освіти як надавачам адміністративної опіки у сфері вищої освіти.

2. В неповній мірі дисертанткою визначена соціальна природа поняття «соціально вразливі верстви населення». Також є питання до суб'єктів адміністративної опіки у сфері вищої освіти, які визначені як соціально вразливі верстви населення. Зокрема у другому підрозділі другого розділу під назвою «Соціально вразливі верстви населення як суб'єкти адміністративної опіки у сфері вищої освіти» дисертанткою розглядаються особи, що зайняті на шахтарській праці та їхні діти, як соціально вразливі верстви населення. Однак, тут законодавець надає особі статусу суб'єкта адміністративної опіки у сфері вищої освіти скоріш за все через зайнятість на небезпечній та особливо складній роботі, на підземних роботах, а не через соціальну вразливість цих осіб.

3. Дисертанткою розглядається адміністративна опіка у сфері вищої освіти, яка в більшій мірі надається закладами вищої освіти типу університетів, однак не досліджується адміністративна опіка у сфері вищої освіти, що надається закладами фахової передвищої освіти, тобто коледжами тощо.

4. У дисертаційному дослідженні автором також не проаналізовано порядок надання адміністративної опіки у сфері вищої освіти закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Хомишин Ірина Юріївна – доктор юридичних наук, професор, заступник директора Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (офіційний опонент).

Зауваження Хомишин І. Ю.:

1. Виходячи з населеності території України національними меншинами, цікавим було б аналізувати доступність вищої освіти для національних меншин, враховуючи зокрема громадян України ромської національності, які проживають на території Закарпаття.

2. У роботі соціальна вразливість дисертанткою розглядається крізь призму законодавчих норм. Проте, поскільки предметом дослідження є доступ до вищої освіти, хотілося б почути думку дисертантки з приводу можливості визначення соціальної вразливості рівнем доходу батьків, який не може покрити навчання у закладі вищої освіти дитини, що також при забезпеченні права на вищу освіту може вважатися чинником, що зумовлює соціальну вразливість.

3. У підрозділі 2.2. дисертаційної роботи Соціально вразливі верстви населення як суб'єкти адміністративної опіки у сфері вищої освіти не проаналізовано правовий статус та адміністративну опіку у сфері вищої освіти для таких соціально вразливих верств населення, як малозабезпечені сім'ї. Цікаво було б почути аргументацію авторки.

4. Також у дисертаційному дослідженні дисертантка оминула питання впливу запровадження зовнішнього незалежного оцінювання на адміністративну опіку у сфері вищої освіти. У зв'язку із важливістю цього інструменту оцінювання хотілося б також щоб і цей аспект проблеми був висвітлений.

5. Також підкреслюючи ґрунтовність теоретичної складової роботи все таки окремі питання обґрунтування правових відносин адміністративної опіки у сфері вищої освіти залишилися не до кінця проаналізованими. Так, державний або регіональний замовник виступає в ролі органу погодження переведення на безкоштовне навчання студента, разом із тим, виникає питання чи він вступає у адміністративно-правові відносини, які виникли за заявою студента, чи виникають нові субординаційні адміністративно-правові відносини між закладом вищої освіти та державним регіональним замовником. Цікаво було б почути міркування із цього приводу.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради

«Проти» 0 членів ради
«Утримались» 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Пушкарьовій Наталії Федорівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Тетяна КАРАБІН